

ПРАВОВЕ СТАНОВИЩЕ АРБІТРАЖНОГО КЕРУЮЧОГО

Арбітражне управління – це новий для України вид професійної діяльності, що вимагає спеціальних знань та навичок.

Його формування розпочалося з прийняттям у 1992 р. Закону України «Про банкрутство». Подальший розвиток та регламентування воно отримало у новій редакції вищеназваного закону.

Управління недієздатним у фінансовому відношенні підприємством є досить складним та багатоплановим. Особа, на яку покладається така відповідальність повинна мати високий рівень підготовки та енциклопедичні знання. Саме тому арбітражний керуючий є важливою і центральною фігурою процедури банкрутства. Через нього відбувається реалізація зв'язку між боржником, кредиторами і господарським судом. Від дій арбітражного керуючого залежить подальша доля боржника.

У процесі свого існування правовий статус арбітражного керуючого зазнавав чималих змін. Достатньо відмітити такі еволюційні процеси, як зміни в порядку отримання ліцензії від п'ятирічного терміну до безстрокового, від ролі посередника між боржником, кредиторами та судом до ключового учасника судового та позасудового процесів у справах про банкрутство.

Але найбільші зміни в правовому статусі арбітражного керуючого виникли після вступу в дію Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» в редакції від 22.12.2011 р. (надалі – Закон про банкрутство). Це випиває з наступного:

– по-перше, із суб'єкта підприємницької діяльності, арбітражний керуючий стає суб'єктом незалежної професійної діяльності [1, ч. 1 ст. 4];

– по-друге, арбітражний керуючий (розпорядник майна, керуючий санацією, ліквідатор) з моменту винесення ухвали (постанови) про призначення його арбітражним керуючим до моменту припинення здійснення ним повноважень прирівнюється до службової особи підприємства – боржника [1, ч. 2 ст. 4]; Ця норма має як позитивні, так і негативні наслідки. Важливим моментом цієї норми є чітке розуміння норми «прирівнюється», тобто законодавець знов конкретно не встановив правовий статус арбітражного керуючого, з точки зору кримінального та адміністративного законодавства. В Кримінальному кодексі України вже є статті 365-2 та 368-2, які встановлюють відповідальність арбітражного керуючого за вчинення ним кримінальних дій. Прирівнювання його до службової особи підприємства автоматично вводить додаткову кримінальну відповідальність стосовно службової особи.

Отже, арбітражний керуючий, який призначається на підприємстві за рішенням суду автоматично займає програшну позицію у порівнянні з керівником підприємства щодо питань притягнення першого до адміністративної відповідальності, наприклад, за неподання обов'язкової звітності до контролюючих органів.

– по-третє, арбітражний керуючий здійснює свою діяльність на підставі отриманого свідоцтва у порядку, встановленому цим Законом та внесення до Єдиного реєстру арбітражних керуючих України [1, ч. 3 ст. 4].

Констатуючи загальні положення змін, що стосуються діяльності арбітражного керуючого в справах про банкрутство, не можна не зупинитися на окремих «новаціях» в Законі про банкрутство, які ускладнюють цю діяльність.

Перш за все, слід зазначити, що поняття суб'єкта незалежної професійної діяльності впливає з абзацу 2 п. 14.1.226 Податкового Кодексу України, яким визначено, що «незалежна професійна діяльність – це участь фізичної особи у науковій, літературній, артистичній, художній, освітній або викладацькій діяльності, діяльність лікарів, приватних нотаріусів, адвокатів, арбітражних керуючих (розпорядників майна, керуючих санацією та ліквідаторів), аудиторів, оцінщиків, інженерів чи архітекторів, особи, зайнятої релігійною (місіонерською) діяльністю, іншою подібною діяльністю за умови, що така особа не є працівником або фізичною особою – підприємцем та використовує найману працю не більш як чотирьох фізичних осіб» [2].

Що потягнуло за собою визначення арбітражного керуючого як суб'єкта незалежної професійної діяльності.

По-перше, змінена система підготовки, стажування, складання фахового іспиту, отримання свідоцтва, яке дає право на здійснення діяльності арбітражного керуючого та внесення до Єдиного реєстру арбітражних керуючих (розпорядників майна, керуючих санацією та ліквідаторів) України.

По-друге, змінена система оподаткування зі спрощеної системи на загальну відповідно до ст. 178 Податкового Кодексу України.

Після набрання чинності нової редакції Закону про банкрутство змінилася система підготовки арбітражних керуючих, отримання ними статусу арбітражного керуючого, як суб'єкта незалежної професійної діяльності, вона стала схожим на отримання статусу адвоката або нотаріуса. Арбітражний керуючий більше не суб'єкт підприємницької діяльності, а особа, що надає публічні послуги. Право на здійснення діяльності арбітражного керівника, підтверджується відповідним свідоцтвом і потрібно бути внесеним в Єдиний реєстр арбітражних керівників України.

Одні вчені зазначають, що порядок призначення арбітражного керуючого судом – це відносини влади та підпорядкування, більш характерні для адміністративного, ніж трудового права. До того ж у трудовому праві передбачена можливість виникнення трудових правовідносин саме на підставі призначення на посаду у випадках, передбачених законом. Стосовно даної ситуації Л.В.Гершанок сукупністю юридичних фактів, необхідних для виникнення правовідносин, визнає заяву арбітражного керуючого про реєстрацію в господарському суді, а також ухвалу про призначення на відповідну посаду [3, с. 12]. На думку інших учених, із факту призначення арбітражним керуючим виникають цивільні відносини [4, с. 12].

Не можна без застережень поділяти висновки науковців, які відносять його тільки до суб'єктів цивільного або трудового права. У визначенні правового

статусу арбітражного керуючого слід виходити з того, що він є суб'єктом різноманітних відносин, які мають різну галузеву належність.

Підвищення вимог до арбітражних керуючих полягає у тому, що окрім передбачених раніше юридичної або економічної освіти, фахівець з арбітражного управління, згідно чинної редакції Закону, повинен мати також стаж роботи за фахом не менше 3 років або 1 року на керівних посадах після отримання вищої освіти, пройти навчання та стажування протягом 6 місяців та скласти кваліфікаційний іспит, володіти державною мовою, після чого має бути внесеним до Єдиного реєстру арбітражних керуючих України. Як бачимо, врегулювання підготовки арбітражних керуючих у загальному нормативному регулюванні відносин у сфері банкрутства займає важливе місце і постійно вдосконалюється.

Арбітражний керуючий (розпорядник майна, керуючий санацією, ліквідатор) має посвідчення та печатку, опис і порядок використання яких встановлює державний орган з питань банкрутства.

Крім того арбітражний керуючий може мати помічника (помічників) на підставі трудового договору (контракту).

Оскільки в прийнятій редакції Закону діяльність арбітражного керівника починають трактувати як «професійна діяльність», відповідно, вона має бути оплачуваною. Законом встановлено матеріальне стимулювання підвищення ефективності праці через встановлення додаткової винагороди за стягнення на користь боржника активів, які на день порушення провадження у справі про банкрутство перебували у третіх осіб, а також за погашення вимог конкурсних кредиторів. Проте це питання ще до кінця не вирішене, ніяких гарантій в тому, що арбітражний керівник отримує винагороду, що належить йому, немає. Знов законодавець своїми ініціативами демотивує арбітражного керуючого до якісного виконання їм своїх професійних обов'язків та позбавляє його законної матеріальної зацікавленості, спонукаючи останнього шукати інші шляхи. Аналізуючи статтю 45 Закону на предмет черговості задоволення вимог кредиторів в частині «виплати додаткової грошової винагороди керуючому санацією або ліквідатору», вважаю, що віднесення оплати додаткової грошової винагороди арбітражному керуючому до п'ятої черги задоволення є нелогічним і повинно бути включено до четвертої черги. Це дозволило би мінімізувати зловживання під час процедури банкрутства та бути арбітражним керуючим незалежним ані від кредиторів, ані від боржника.

Таким чином, прийняття нової редакції Закону є важливим кроком в економічному житті нашої країни, у сфері провадження справ про банкрутство виправлено низку суттєвих недоліків. Однак і досі існують серйозні розбіжності між різними законодавчими актами, які регламентують діяльність арбітражних керуючих, що негативно відіб'ється на їх професійну діяльність, призведе до суттєвого звуження їх прав, не надаючи дійсно необхідної незалежності їх професійної діяльності. Це може потягнути до виходу з ринку справжніх професіоналів у цій сфері. У разі знищення цього ринку, інститут арбітражного керуючого необхідно буде або ліквідувати законодавчо, або змінити законодавство і потім чекати поки нові арбітражні керуючі не набудуть необхідного досвіду.

ЛІТЕРАТУРА

1. Закон України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом»: за станом на 22.12.2011 р. / Верховна Рада України. – 1992. – № 31, ст.440.
2. Податковий Кодекс України: за станом на 03.04.2014, / Верховна Рада України. – 2011. – № 13-14, № 15-16, № 17, ст.112.
3. Гершанок Л. В. Банкротство организаций и социальная несостоятельность работодателя: права и обязанности сторон трудового договора: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.05 / Гершанок Л. В. – Пермь, 2002. – С. 24.
4. Дубинич А. А. Правовое регулирование несостоятельности (банкротства) юридического лица: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03 / Дубинич А. А. – Екатеринбург, 1999. – С. 22.

О. А. Хомич,

*студентка II курсу магістратури юридичного факультету,
Київський національний університет імені Тараса Шевченка*

ПРОБЛЕМИ ВИКОНАННЯ АЛІМЕНТНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ БАТЬКІВ ЩОДО УТРИМАННЯ ДІТЕЙ НА ПРИКЛАДІ ПРИМУСОВОГО СТЯГНЕННЯ АЛІМЕНТІВ ІЗ ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТИ БОРЖНИКА

Актуальність теми дослідження. В усі часи сімейні зв'язки вважалися найбільш міцними, оскільки членів сім'ї об'єднувала кровна спорідненість або добровільне осмислене прийняття на себе батьківських обов'язків (усиновлення). Поряд з правом кожного на утворення сім'ї існує обов'язок піклуватися про членів своєї сім'ї.

Не зважаючи на те, що ст. 180 Сімейного кодексу України закріпила конституційний принцип, згідно з яким батьки зобов'язані утримувати своїх дітей, дієвих механізмів гарантування їх виконання державою забезпечено не було. На сьогоднішній день, є досить розповсюдженими випадки, коли один з батьків, якому присуджено сплачувати аліменти, ухиляється від свого обов'язку.

Не зважаючи на той факт, що можливість примусового стягнення аліментів на дитину із заробітної плати боржника, хоча і є в умовах сьогодення одним з найбільш розповсюджених способів реалізації виконання обов'язку по утриманню своїх дітей, але його реалізація на практиці є досить проблематичною.

Аналіз стану дослідження. Більшість досліджень в царині аліментних зобов'язань на сьогоднішній день є дослідженнями відповідно до радянського законодавства – Кодексу про сім'ю та шлюб 1969 року, зокрема (В.П. Юрасов, А.М. Рабець, М.В. Антокольська, О.Й.Пергамент, З.В. Ромовська). Ще до вступу в силу 1 січня 2004 року Сімейного кодексу України в 2003 р. Л.В. Афанасьєвою була захищена дисертація «Аліментні правовідносини в Україні» та Л.В. Сапейко – дисертація «Правове регулювання аліментних обов'язків батьків та дітей», в яких реалізована ідея комплексного підходу до багатьох проблем цього інституту в цілому.

Метою статті є розгляд найважливіших теоретичних та практичних проблем, що стосуються виконання аліментного зобов'язання між батьками і діть-